

4/10/18

SET- 1

केन्द्रीय विद्यालयः, वायुसेनास्थलम्, बागडोगरा

Total pages - 8

अर्धवार्षिक परीक्षा 2018 - 2019

विषयः - संस्कृतम् (Sanskrit)

कक्षा - अष्टमी (8th)

समयः - (2*1/2 घंटे)

पूर्णांकाः - 80

नाम -

क्रमांकः -

कक्षा -

अनुभागः -

विषयाध्यापकस्य हस्ताक्षरम्

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

निर्देशाः - 1. अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

2. सर्वेषाम् प्रश्नानाम् उत्तराणि अस्मिन् एव पत्रे दातव्यानि ।

खण्डः (क) अपठितावबोधनम् 10 अंकाः

प्रश्नः (1) निम्नलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 10 अंकाः
पुरा एक परीक्षितुम् राजमार्गे एकः स्वप्रजा आसीत् । एकदा रात्रौ सः भूपालः
विशालं शिलाखंडम् अस्थापयत् । वृक्षस्य पृष्ठतः भूत्वा सः एतत् दृश्यं पश्यति तिरोहितः
स्म । विशालं शिलाखण्डं दृष्ट्वा जनाः परस्परं वार्तालापं कुर्वन्ति स्म । तस्मिन् मार्गेः
राजकर्मचारिणः, अमात्याः परन्तु सर्वे मार्गं परिवर्त्य राजभवनं तं शिलाखण्डं दृष्टवन्तः
गतवन्तः । तदैव राजा एकं श्रमिकम् अपश्यत् । तस्य शिरसि काष्ठानि आसन् । काष्ठानिः
अन्यत्र स्थापयित्वा तत् शिलाखंडम् बलेन अन्यत्र अस्थापयत् । नृपः तत्र आगत्यः
श्रमिकेण सह राजभवनम् अगच्छत् । राजसभायां सर्वान् संबोधयन् उवाच " -नूनम् अनेन
स्वकर्तव्यं कृतम् । अस्य स्थानं तु मम आसनस्य समीपे विद्यते ।

i एकपदेन उत्तरत -

1/2 * 4 = 2

(क) राजा केन सह राजभवनम् अगच्छत् ?

.....

(ख) के वार्तालापं कुर्वन्ती ?

.....

(ग) भूपालः स्वप्रजा परीक्षितुम् एकं विशालं शिलाखंडम् कुत्र अस्थापयत् ?

.....

(घ) राजा एकं कम् अपश्यत् ?

.....

$$2 * 2 = 4$$

ii पूर्णवाक्येन उत्तरत -

(क) स्व प्रजां परीक्षितुम् भूपालः किम् अकरोत् ?

.....

(ख) राजसभायां राजा किं उवाच ?

$$1 * 4 = 4$$

iii भाषिक कार्यम् -

(क) "अपश्यत्" इत्यस्य क्रियापदस्य कर्तृपदं किम्?

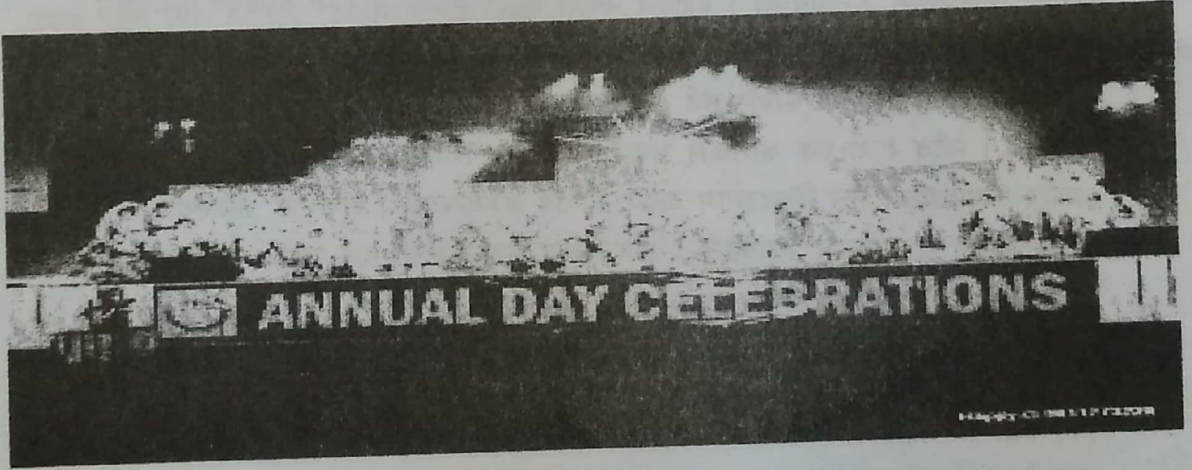
(ख) "तदैव" इति पदस्य संधिविच्छेदं कुरुत्?

(ग) "श्रमिकेण" अत्र का विभक्तिः, किम् वचनम् ?

(घ) "अस्थापयत्" इति पदे धातुः लकारः च किं ?

खण्डः - (ख) रचनात्मकलेखनम् 15 अंकाः

प्रश्नः (2) चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य पञ्च वाक्यानि रचयत - $1 * 5 = 5$ अंकाः

वार्षिकोत्सवः, मंचे, छात्राः, नृत्यन्ति, दर्शकाः, विद्युत्तयन्त्रम्, वाद्ययंत्रम्, प्रतिमा

(क) -----

(ख) -----

(ग) ----- | (घ) ----- |
 (ङ) ----- |

प्रश्न: (3) मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा कथायाः पूर्तिं कुरुत - 5 अंकाः

सहसा	दूरे	क्रमशः	यदा	तदा	परन्तु	यदि	तर्हि
------	------	--------	-----	-----	--------	-----	-------

एकस्मिन् वने कश्चन व्याधः जालं विस्तीर्य (1) स्थितः । (2) आकाशे सपरिवारः कपोतराजः चित्रग्रीवः निर्गतः । (3) तण्डुलकणानामुपरि कपोतानां लोभो जातः । (4) राजा तत्र सहमतः नासीत् । तस्य युक्तिः आसीत् (5) निर्जने वने कोऽपि मनुष्यो नास्ति (6) कुतो वा तण्डुलकणानां सम्भवः ? (7) राजः उपदेशमस्वीकृत्य ते नीचैः आगताः, (8) जाले निपतिताः । अतः उक्तम्' (9) विदधीत न क्रियाम्' ।

प्रश्न: (4) मञ्जूषातः पदं चित्वा यथास्थानं पूरयतु - 1/2 x 10 = 5

स्थानम्	भवनम्	प्रति	नैपुण्येन	समीपे
महती	विद्यालयः	पुस्तकालयः	कार्यक्रमः	अध्यापकाः

मम (1) भारतस्य राजधान्यां वर्तते । अयं मम गृहस्य (2) वर्तते । अस्य (3) महत् रमणीयम् अस्ति । अस्मिन् पञ्चदश (4) सन्ति । ते निजविषयान् (5) अध्यापयन्ति । ते छात्रान् (6) वात्सल्यं प्रदर्शयन्ति । महानगरे विद्यालयस्य (7) प्रतिष्ठा अस्ति । क्रीडासु अपि विद्यालयस्य अत्युच्चं (8) अस्ति । प्रतिसप्ताहं सांस्कृतिकः (9) अपि भवति । विद्यालये एकः विशालः (10) अपि वर्तते ।

खण्डः (ग) पठितावबोधनम् 35 अंकाः

प्रश्न: (5) गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 6 अंकाः

कस्मिंश्चित् वने खरनखरः नाम सिंहः प्रतिवसति स्म । सूर्यास्तसमये एकां महतीं गुहां दृष्ट्वा सः अचिन्तयत् - " नूनम् एतस्यां गुहायां रात्रौ कोऽपि जीवः आगच्छति। अतः अत्रैव निगूढो भूत्वा तिष्ठामि " इति । एतस्मिन् अन्तरे गुहायाः स्वामी दधिपुच्छः नाम शृगालः समागच्छत् । स च

यावत् पश्यति तावत् सिंहपदपद्धतिः गुहायां प्रविष्टा दृश्यते, न च बहिरागता । शृगालः
अचिन्तयत् - " अहो विनष्टोऽस्मि । नूनम् अस्मिन् बिले सिंहः अस्तीति तर्कयामि ।

i एकपदेन उत्तरत -

1 * 2 = 2

(क) खरनखरः कुत्र प्रतिवसति स्म ? -----

(ख) गुहायाः स्वामी कः आसीत् ?

ii पूर्णवाक्येन उत्तरत -

2 * 1 = 2

(क) महतीं गुहां दृष्ट्वा सिंहः किम् अचिन्तयत् ?

उत्तरम् -----

iii भाषिक कार्यम् -

1 * 2 = 2

(क) 'अचिन्तयत्' अत्र कः लकारः ? ----- (ख) द्वयम् अव्ययपदम् चिनुत ?

प्रश्नः (6) अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषया लिखत - 1 x 6 = 6

(क) दिष्ट्या का समागता ?

(ख) राकेशस्य कार्यालये का निश्चिता ?

(ग) शालिनीं कुत्र गन्तुं कथयति रकेशः?

(घ) सायंकाले भ्राता कार्यालयात् आगत्य किम् करोति?

(ङ) राकेशः कस्याः तिरस्कारं करोति ?

(च) शालिनीं भ्रातरं कां प्रतिज्ञां कर्तुं कथयति ?

प्रश्न: (7) प्रश्नानाम् उत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत -

1 x 5 = 5

(क) भारतजनताऽहम् कैः परिपूता अस्ति ?

(ख) समं जगत् कथं मुग्धमस्ति ?

(ग) अहं किं किं चिनोमि ?

(घ) अहं कुत्र सदा दृश्ये ?

(ङ) समं जगत् कैः कैः मुग्धम् अस्ति ?

प्रश्न: (8) पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 6 अंकाः

गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवन्ति ते निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः ।

सुस्वादुतोयाः प्रभवन्ति नद्यः समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः ॥

i एकपदेन उत्तरत -

1 * 2 = 2

(क) गुणा केषु गुणा भवन्ति ?

(ख) नद्यः कथं प्रभवन्ति ?

ii पूर्णवाक्येन उत्तरत -

2 * 1 = 2

(क) गुणा दोषाः कथं भवन्ति ? उत्तरम्

iii भाषिक कार्यम् -

1 * 2 = 2

(क) ' भवन्ति ' अत्र कः लकारः किं वचनम् ?

(ख) ' नद्यः ' अत्र का विभक्तिः किं वचनम् ?

प्रश्न: (9) एकपदेन उत्तरत -

1/2 * 4 = 2

(क) कस्य राज्यस्य भागेषु गजधरः शब्दः प्रयुज्यते ?

(ख) गजपरिमाणं कः धारयति ? _____

(ग) कार्यसमाप्तौ वेतनानि अतिरिच्य गजधरेभ्यः किं प्रदीयते स्म ? _____

(घ) के शिल्पिरूपेण न समाहताः भवन्ति ? _____

प्रश्नः (10) रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

1 * 5 = 5

(क) सुरक्षाप्रबन्धनस्य दायित्वं गजधराः निभालयन्ति स्म । _____

(ख) तेषां स्वामिनः असमर्थाः सन्ति । _____

(ग) कार्यसमाप्तौ वेतनानि अतिरिच्य सम्मानमपि प्राप्नुवन्ति।

(घ) गजधरः सुन्दरः शब्दः अस्ति । _____

(ङ) तडागाः संसारसागराः कथ्यन्ते । _____

प्रश्नः (11) एकपदेन उत्तरं लिखत -

1 * 5 = 5

(क) व्याधस्य नाम किम् आसीत् ?(ख) चञ्चलः व्याघ्रं कुत्र दृष्टवान्?

(ग) विस्तृते जाले कः बद्धः आसीत्?(घ) बदरी- गुल्मानां पृष्ठे का निलीना
आसीत्? (ङ) अनारतं कूर्दनेन कः श्रान्तः अभवत् ?

खण्डः (घ) अनुप्रयुक्त व्याकरणम् 20 अंकाः :

प्रश्नः (12) उदाहरणानुसारम् कोष्ठकप्रदत्तेषु पदेषु चतुर्थी प्रयुज्य रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत -

यथा -भिक्षुकाय धनं ददातु ।

(भिक्षुक)

1 * 5 = 5

क) पुस्तकं देहि ।

(छात्र)

(ख) अहम् वस्त्राणि ददामि ।

(निर्धन)

- (ग) पठनं रोचते । (लता)
 (घ) रमेशः अलम् । (सुरेश)
 (ङ) नमः । (अध्यापक)

प्रश्नः (13) विशेषण - विशेष्य पदानि मेलयत - 5 1/2 अंकाः

विशेषण पदानि -	विशेष्य पदानि -
सुकुमारा	जगत्
सहजा	संसारे
विश्वस्मिन्	भारतजनता
समम्	प्रकृति
समस्ते	जगति

प्रश्नः (14) उदाहरणानुसारम् कोष्ठकप्रदत्तेषु पदेषु तृतीयाविभक्तिं प्रयुज्य रिक्तस्थानानि पूरयत -

(क) मात्रा सह पुत्री गच्छति (मातृ) 1/2 * 4 = 2

(ख) विना विद्या न लभ्यते (परिश्रम)

लिखति छात्रः (ग) (लेखनी)

अन्धः आसीत् सूरदासः (घ) (नेत्र)

साकम् समयं यापयति । सः (ङ) (मित्र)

प्रश्न: (15) लट्लकारपदेभ्यः लोट् - विधिलिङ्लकारपदानां निर्माणं कुरुत - $1 * 5 = 5$

	लट्लकारे	लोट्लकारे	विधिलिङ्लकारे
यथा-	पठति	पठतु	पठेत
	खेलसि
	खादन्ति
	पिबामि
	हसतः
	नयामः

प्रश्न: (16) अधोलिखित- तद्भव शब्दानां कृते पाठात् चित्वा संस्कृतपदानि लिखत -

यथा - कंजूस	कृपणः	$1/2 * 5 = 2 1/2$
कडवा	
पूँछ	
लोभी	
मधुमक्खी	
तिनका	

" इति समाप्ताम् "